

Stabilita bankovního sektoru - současnost a vstup do eurozóny

Tomáš Holub
ČNB

*Seminář MF ČR,
Smilovice, 3.12.2003*

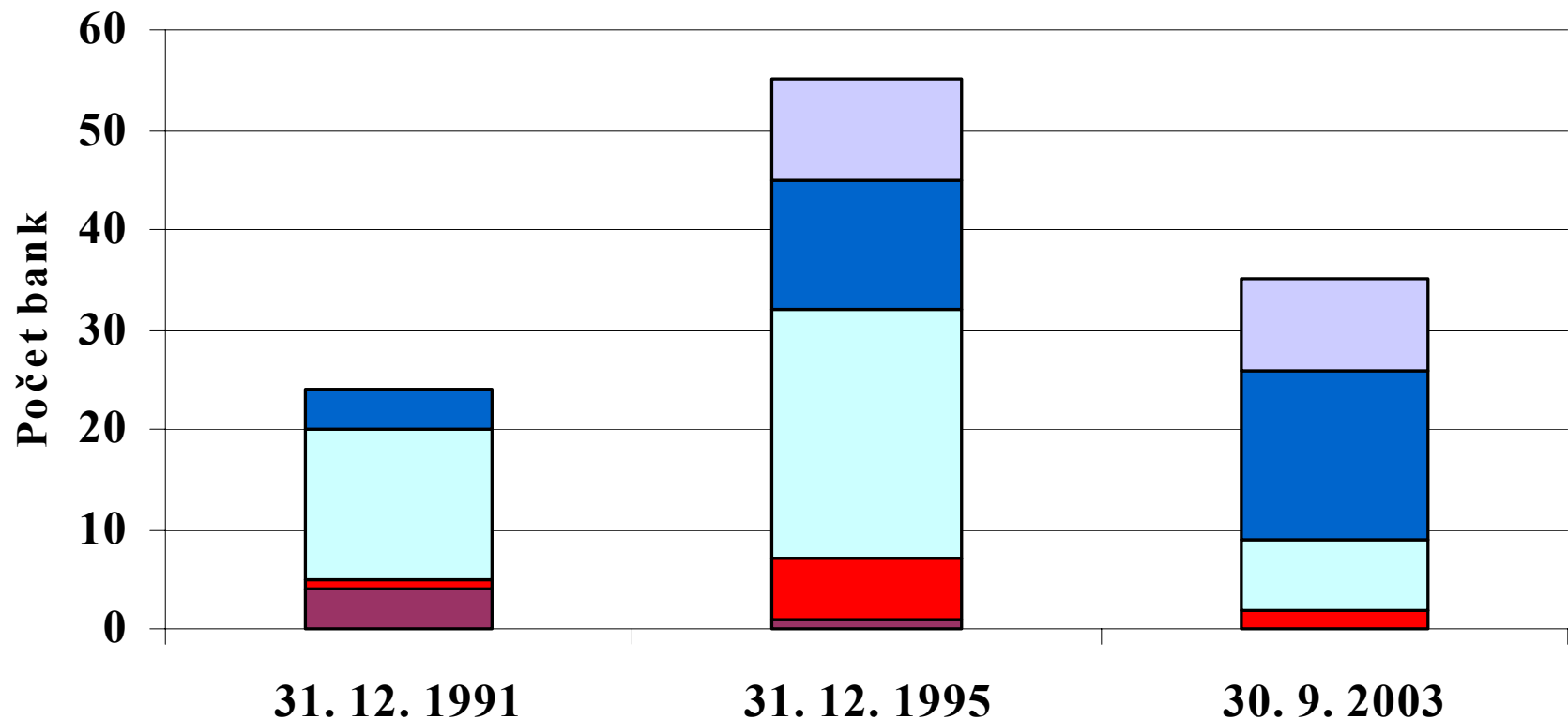
Osnova

- **Situace po dokončení reformy bankovního sektoru**
 - Vývoj obezřetnostních ukazatelů a hospodaření bank;
 - Diskuse rizikových oblastí;
- **Vstup do eurozóny**
 - Přínosy pro finanční a makroekonomickou stabilitu;
 - Možná rizika (např. zkušenost Portugalska);
 - Finanční kritéria vstupu do eurozóny.

Analýza finanční stability

- Prudký rozvoj motivovaný sérií krizí během 90. let (často tzv. „twin-crises“);
- Součást agendy mezinárodních institucí (FSAP) a ve vzrůstající míře i činnosti národních regulátorů (Financial Stability Reports);
- Důraz kladen na interakci mezi makro-vývojem a finančním sektorem;
- Analýza důsledků málo pravděpodobných, ale možných scénářů - snaha o identifikaci zranitelných míst, nikoli o realistickou předpověď.

Konsolidace bank. sektoru

■ Státní finanční instituce

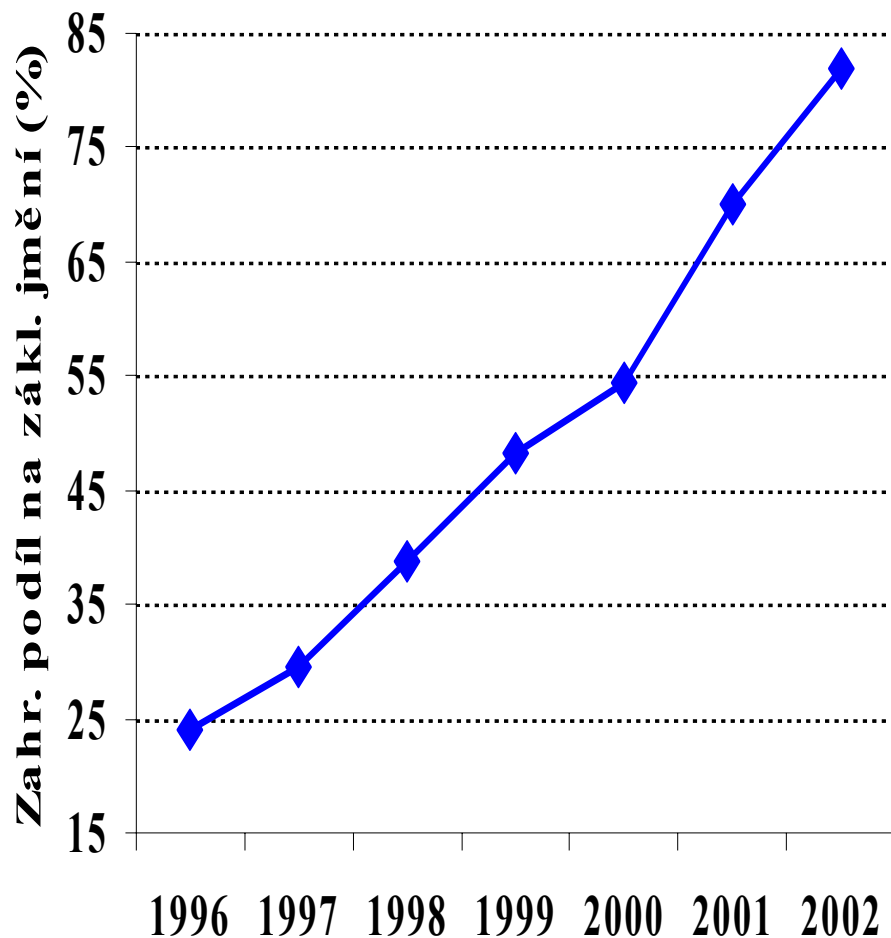
■ Státem vlastněné banky

■ Banky pod českou kontrolou

■ Banky pod zahr. kontrolou

■ Pobočky zahr. bank

Změna vlastnické struktury

- Zahraniční vlastníci kontrolují přes 80 % bankovního kapitálu a téměř 95 % aktiv.

Rating bank a jejich vlastníků

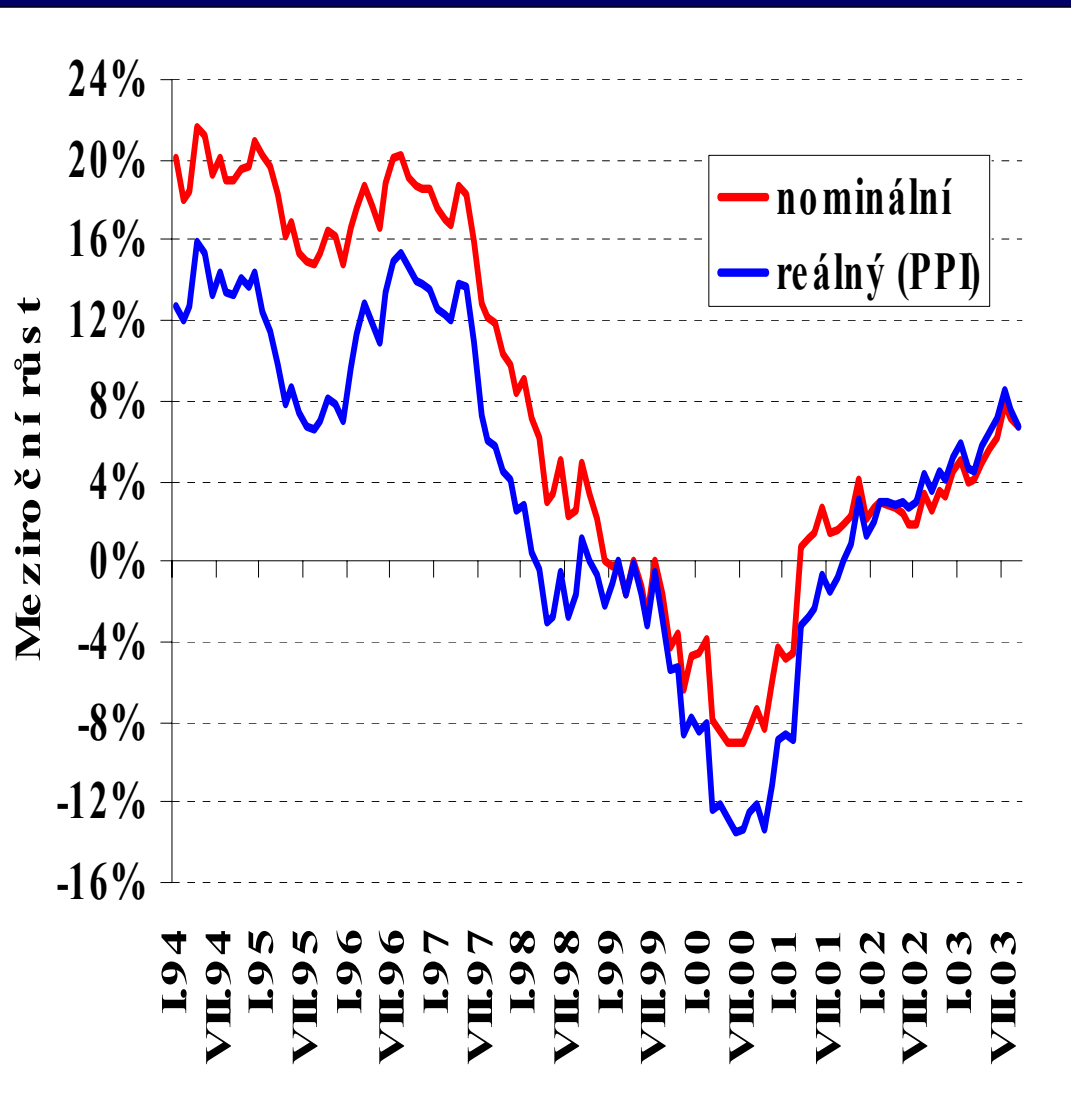
Moody's			Standard and Poor's			Fitch Ratings		
			Investiční stupně					
Aaa			AAA					
Aa1			AA+					
Aa2			AA					
Aa3	KBC, SG		AA-	SG		KBC, SG, HVB		
A1	Česká republika ČSOB, KB, Erste, HVB		A+	KBC				
A2	ČS		A			Erste		
A3			A-	Česká republika HVB		Česká republika ČS, ČSOB, KB		
Baa1			BBB+					
Baa2			BBB	ČS, ČSOB, KB				
Baa3			BBB-					
			Spekulativní stupně					
Ba1			BB+					
Ba2			BB					

Základní ukazatele

v %	1998	1999	2000	2001	2002	Q3/03
Kapitálová přiměřenost	12,10	13,59	14,82	15,40	14,34	15,51
Podíl likvidních aktiv	17,24	19,49	19,54	20,78	32,67	38,39
Klasifikované úvěry	26,45	32,15	28,91	20,79	15,78	12,34
Ohrožené úvěry	20,43	21,97	19,06	13,37	8,13	5,32
Vážená klasifikace v %	16,17	16,88	12,93	9,55	5,52	3,27
Krytí vážené klasifikace (rezervy+oprávky)	68,48	67,91	68,93	84,43	114,00	136,30
Čistý zisk / průměrná aktiva	-0,36	-0,26	0,68	0,73	1,24	1,14
Čistý zisk / kapitál (Tier 1)	-5,22	-4,32	13,12	16,64	27,41	22,71

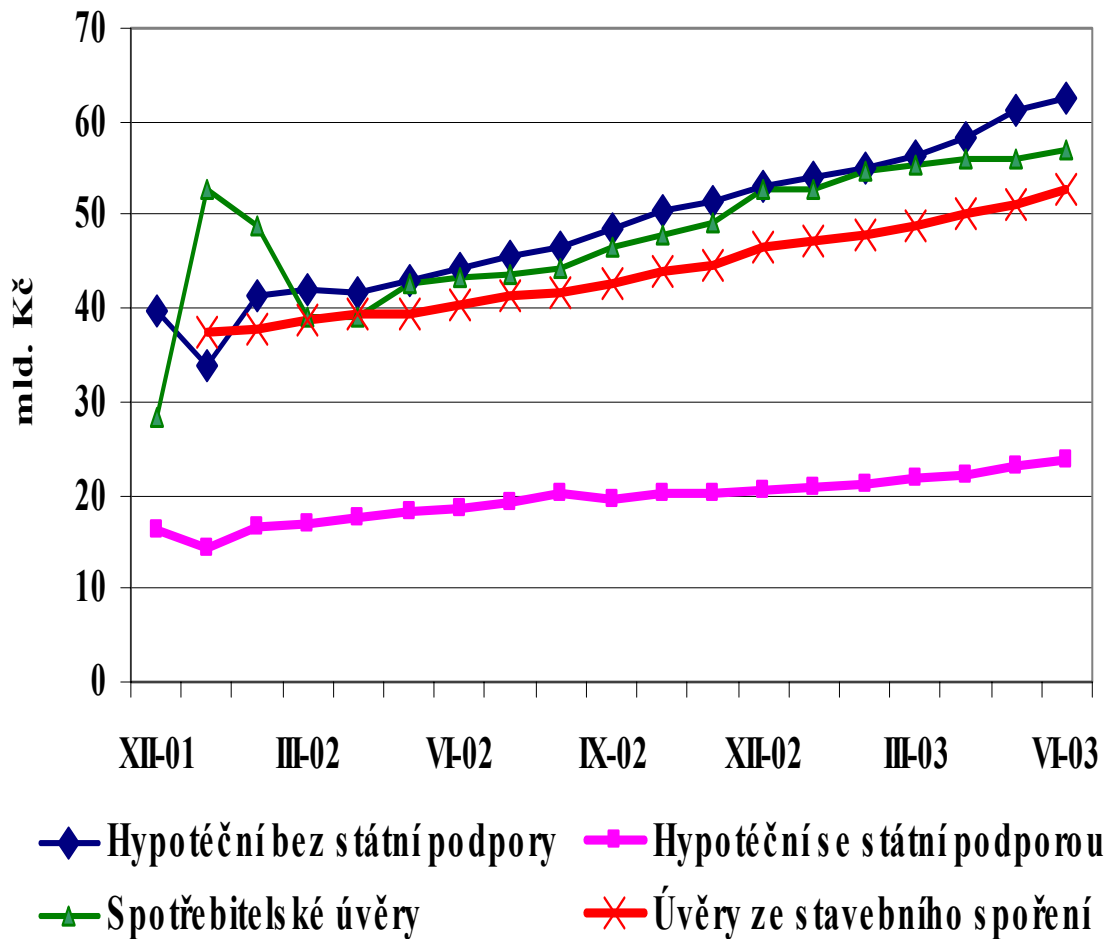
- Sektor je dobře kapitalizován + začal generovat zisky (“nárazník”);
- Klasifikované úvěry po očištění výrazně poklesly + lepší struktura;
- Pokrytí vážené klasifikace přes 100 %; Likvidita je vysoká.

Růst bankovních úvěrů

- Meziroční růst úvěrů v září 2003: 6,7 %;
- Základní trend: růst úvěrů domácnostem (29,1 %);
- Bydlení 41,7 %; spotřebitelské: 18,1 %.
- Zahr. podniky: -0,9 %; Dom. Podniky: -3,5 %.
- ? Možná rizika spojená s expanzí úvěrů domácnostem?

Úvěry sektoru domácností

- Absolutní objem úvěrů zatím relativně malý (cca 200 mld. Kč);
- V mezinárodním srovnání existuje prostor pro růst (zejména úvěry na bydlení);
- Míra rizika odlišná dle typu úvěru, celkově však poměrně nízká;
- Ale...

Úvěry domácnostem (II)

	1998	1999	2000	2001	2002
ČR					
úvěry domácnostem /spotřeba	11,3	11,1	11,6	12,2	15,1
úvěry domácnostem / celkové úvěry	10,2	11,20	12,7	18,0	24,8
EU					
úvěry domácnostem /spotřeba	74,5	77,8	80,0	80,3	82,4
úvěry domácnostem / celkové úvěry	48,7	49,2	48,2	48,3	49,0
ŘECKO					
úvěry domácnostem /spotřeba	12,9	15,6	19,8	26,3	x
úvěry domácnostem / celkové úvěry	22,5	25,5	27,3	30,5	x

30.6.2003	Úvěry obyvatelstvu (rezidenti)			
	celkem	stavební s.p.	hypoteční	spotřebitelské
Úvěry celkem v mld.Kč	176,2	52,0	60,8	56,1
Podíl na úvěrech obyvatelstvu v %	100,0	29,5	34,5	31,8
Podíl na úvěrech celkem v %	18,5	5,5	6,4	5,9
Ohrožené úvěry v mld. Kč	6,1	1,2	0,8	3,8
Podíl ohrožených úvěrů v %	3,5	2,2	1,3	6,8

Podnikový sektor

%	Hosp.výsl. před zdaněním / aktiva		(Pasíva - vlastní kapitál) / pasíva		Dynamické krytí dluhů	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002
období						
Celkem (A+B)	4,0	4,9	50,4	49,1	18,5	21,3
A. nefinanční podniky celkem	4,0	4,9	50,4	49,1	18,5	21,3
- veřejné	2,3	2,1	35,8	32,8	20,0	18,8
- soukromé	3,7	4,8	53,3	48,6	16,3	21,4
- pod zahraniční kontrolou	6,3	6,9	61,2	60,7	20,6	22,1
B. zaměstnavatelé nezap.do obch.rejstří	6,7	12,1	61,4	64,3	19,6	26,9

- Odolnost reálné ekonomiky vůči zpomalení vnější poptávky a apreciační bublině;
- Zlepšující se hospodářské výsledky a mírně klesající leverage;
- Zahraniční pasiva na úrovni jara 1997 (relativně však výrazně nižší - pravděpodobně pokles nepřímého kurzového rizika);
- Zvýšená obezřetnost a know-how bank při hodnocení rizik.

Stabilita bank - shrnutí

- Větší odolnost bank díky vysoké kapitalizaci, kladným ziskům a přítomnosti strategických investorů;
- Dobrá odolnost vůči šokům na makro-úrovni;
- Méně zranitelný měnový režim;
- Nejvýznamnějším rizikem nadále úvěrové riziko - jeho celkový pokles;
- Riziko v sektoru domácností prozatím omezené - ale nutno monitorovat (rizikový scénář: další expanze i méně bonitním klientům; pak možný pokles růstu mezd, růst nezaměstnanosti, zvýšení úrokových sazeb, pokles cen nemovitostí apod.);
- Přímé kurzové riziko malé, nepřímé má klesající tendenci;
- Úrokové riziko - může v čase mírně narůstat;
- Celkově sektor více odolný než v minulosti.

Přínosy vstupu do eurozóny

- Omezení transakčních nákladů (?);
- Mezinárodní cenová transparentnost (?);
- Disciplinující efekt na domácí politiky (+);
- Eliminace kurzového rizika s eurozónou, snížení rizika měnových turbulencí (+!);
- Redukce rizikové prémie a stabilizace dlouhodobých úrokových měr na nízké hodnotě (+);
- Přístup na likvidnější trhy, diversifikace rizika (+);

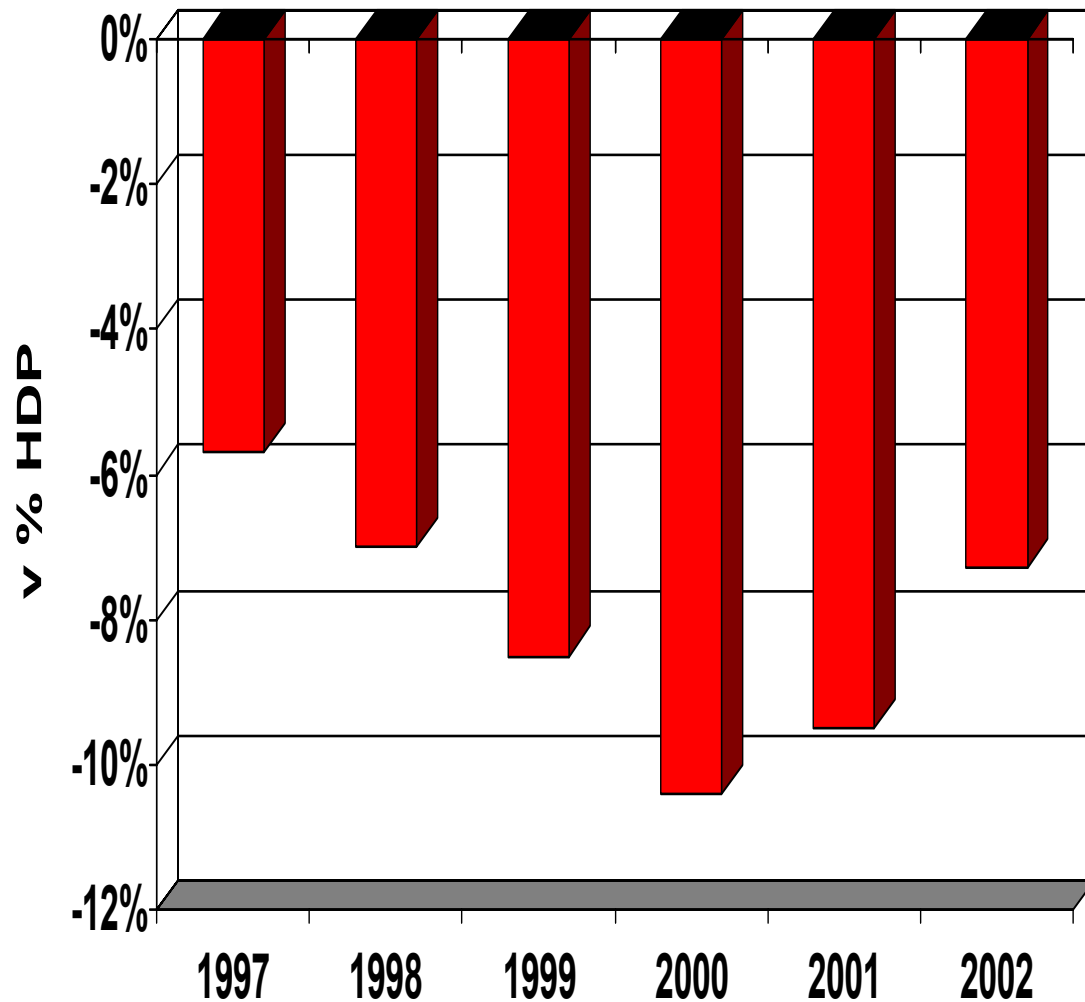
V souhnu: snazší přístup k externímu financování;
odstranění některých rizik liberalizace kapitálu (+;?)

... Ale ...

Může zároveň vytvořit nové výzvy z hlediska finanční stability (jejichž charakter není nepodobný těm původním):

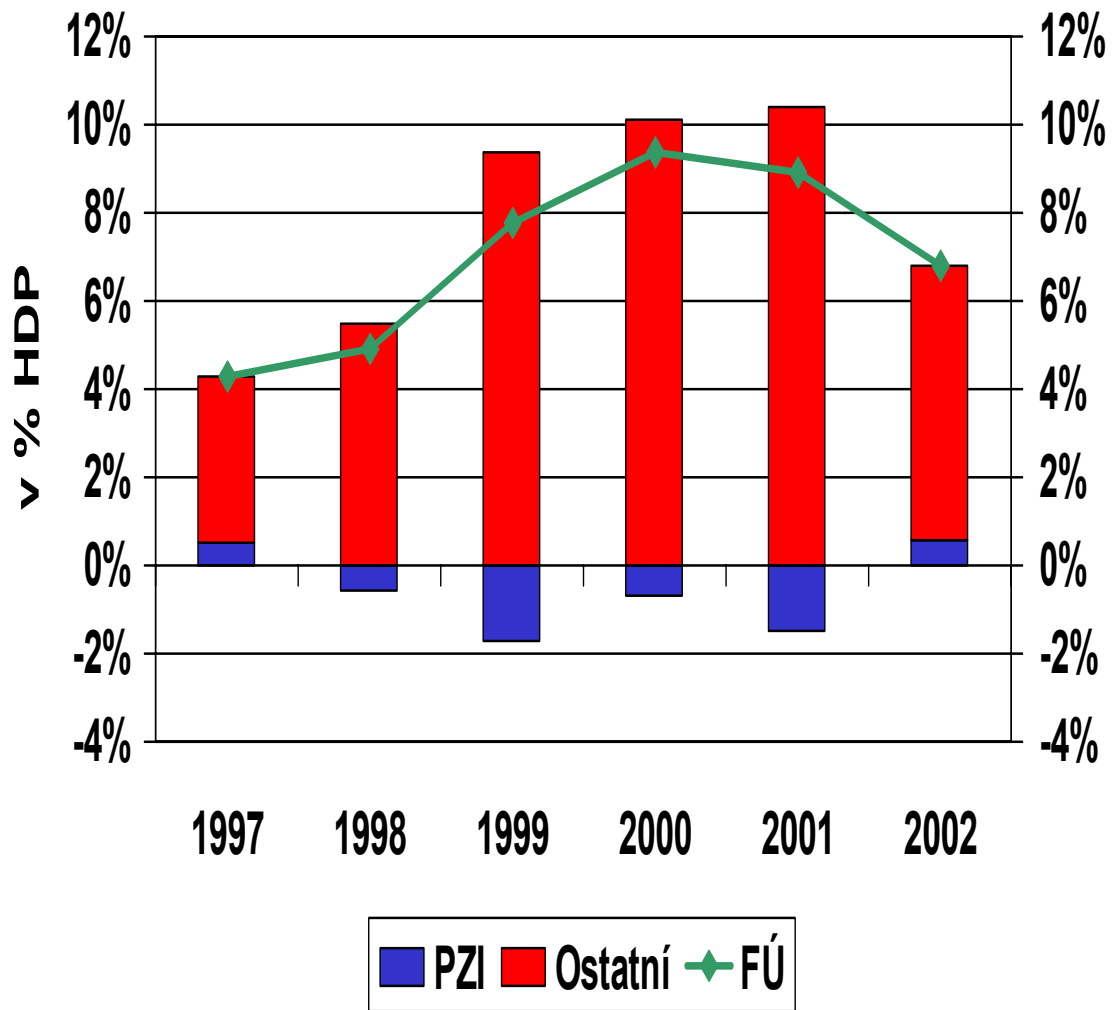
- Při nedostatečné reálné sladěnosti může zvýšit volatilitu reálné ekonomiky (-);
- Asymetrie transmise a finanční šoky mohou vést k vyšší reálné nesladěnosti (-);
- Stádní chování, riziko „nadměrné“ úvěrové expanze a vzniku bublin v domácím fin. sektoru (-);
- Vznik finanční zranitelnosti při nedokonalé alokaci zahraničních zdrojů (-).

Portugalsko: běžný účet

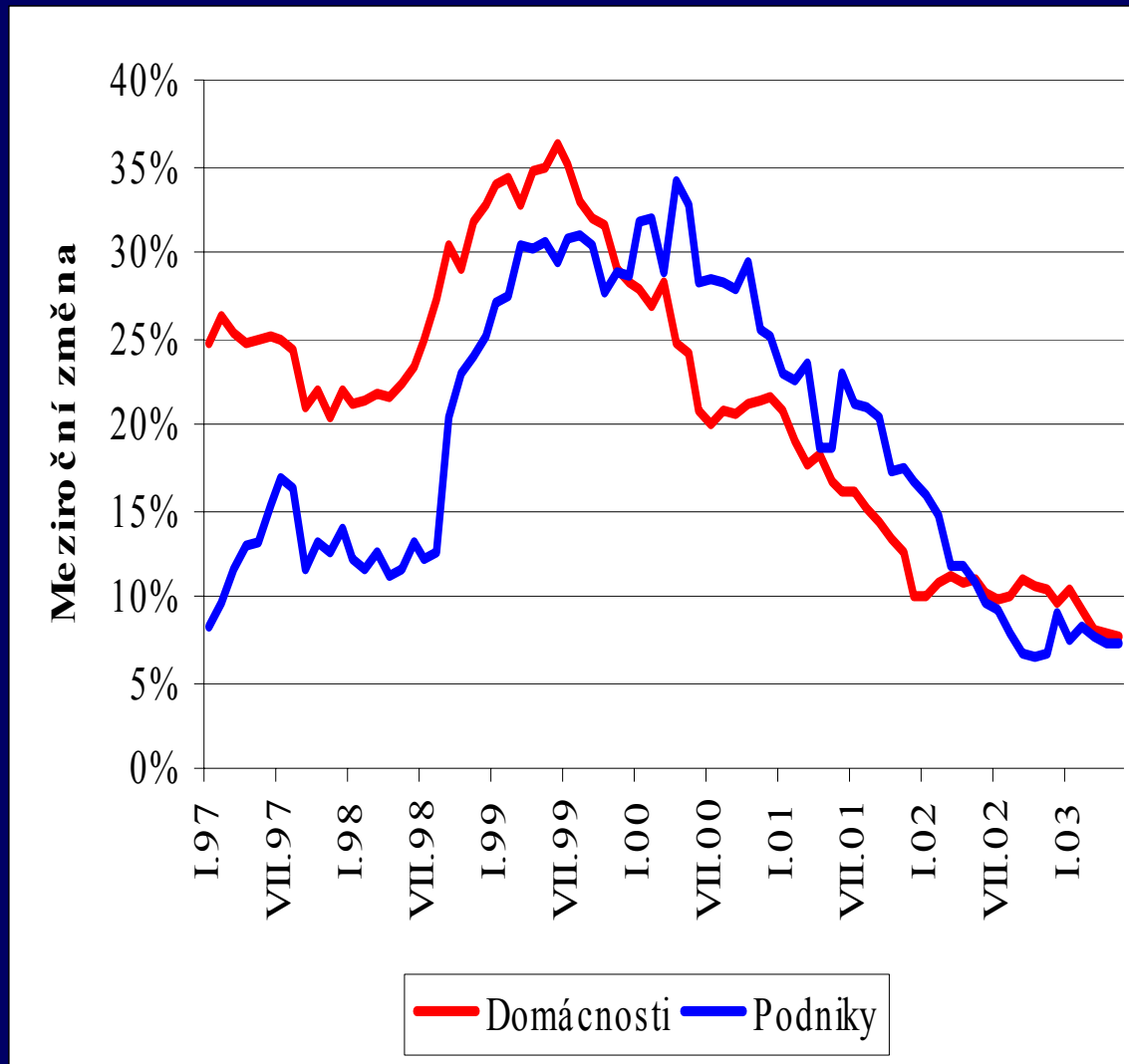
- Vysoký deficit běžného účtu v letech 1999-01;
- Přínos nebo náklad měnové unie?;
- Přehřátí ekonomiky, podpořené optimismem po vstupu;
- Nyní následované tvrdou korekcí (viz ČR 1995-99).

Portugalsko: Finanční účet

- Vysoký příliv kapitálu přes domácí banky;
- Použit k financování úvěrů domácnostem (i podnikům);
- Kombinace optimismu a snazšího přístupu k financování po zavedení eura.

Portugalsko: Růst úvěrů

- Zadlužení domácností přes 100 % příjmů;
- Splátky přes 12 % příjmů i při nízkých úrocích;
- Boom cen nemovitostí v letech 1999-2000;
- Možná rizika pro finanční stabilitu, pokud se zhorší schopnost splácet?

Finanční sektor a připravenost na převzetí měny euro

Britská pětice testů:

- Jaký by byl dopad vstupu na konkurenční pozici finančního sektoru UK, zejména na City?
- Strukturální konvergence - symetrie transmise (např. trh bydlení), dopady finančních šoků na ekonomiku.

Méně rozvinuté země (včetně ČR):

- Symetrie měnové transmise;
- Klíčový důraz na finanční stabilitu (finanční sektor jako potenciální zdroj a/či zesilovač šoků.

Politiky omezující riziko

- **Časování vstupu:** Poměřovat eliminaci kurzového rizika vůči potenciálně vyšší reálné volatilitě, mimo jiné s ohledem na symetrii transmise; finanční stabilita jako podmínka vstupu (nikoli důvod vstupu);
- **Nominální konvergence:** V Portugalsku proběhla těsně před vstupem (výhoda ČR);
- **Fiskál:** Proticyklická role v měnové unii;
- **Obezřetnostní regulace:** proticyklická vs. procyklická (viz např. debaty o Basel II);
- **Komunikace:** Konflikt mezi „politickým prodáváním“ vstupu a snahou nevyvolat vlnu optimismu.